

Ese de d'oue ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
" patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banji de prenumeratiune se se adreseze de dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca. Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinta (spatiu de 20 siro garmond) tacs'a, 3 fl.; pana la 220 de cuvinto 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiuniloru se se anticipe

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

PARTE OFICIALA.

Cerculariu

catra toti Protopresviterii si Administratorii protopresviterali din eparchia.

1124
1873 Pres.

In urmarea representatiunei mele presidiale, dto 10 Iuniu a. c. Nr 827, asternute inaltului guvernului tierii din incidintele concursului ce din partea ministeriului reg. ung. de culte si invetiamintu inca in 27. Maiu a. c. Nr 14,179, s'a publicatu in fóia oficiala „Budapesti közlöny” pentru deplinirea catedreloru profesorale la noulu archigimnasiu din Aradu, in care se voru incepe prelegerile cu inceputulu anului scolasticu 187 ³/₄, — laudatulu Ministeriu reg. ung. de culte si invetiamintu avendu in vedere giurstarile locale si interesele de cultura ale poporului nostru romanu, prin Rescriptulu din 17. Augustu a. c. Nr. 18273 sositu aici in ¹³/₂₅ Augustu a. c. a bine voitu a me incunoscintia despre inalt'a dispusetiune imbucuratori'a, dupa care la acestu archigimnasiu (liceu) s'a sistemisatu cerut'a catedra de limb'a si literatur'a romana, si care e a se depliní numai decatu pe langa conditiunile espuse in concursulu comunicatu mai la vale si in acésta fóia oficiala bisericésca a nóstra.

Despre ce Domnii Protopresviteri si Administratori protopresviterali din intrég'a eparchia cu acea indrumare sunt incunoscintati, ca acumu laudat'a dispusetiune ministeriala si in specie concursulu se-lu aduca la cunoscintia publica in protopresviteratulu submanuatu fara intarriere.

Aradu 14. Augustu 1873.

Procopiu Ivacicoviciu m. p.
Episcopulu Aradului.

PARTE NEOFICIALA.

Térgurile si preutii nostri. *)

In tier'a nóstra mai tóte térgurile sunt puse pe diu'a de Domineca. E bunu terminulu acest'a pentru ómenii lucratori, ca adeca se nu pérda o dia de lucru, e reu inse pentru moralitate; ómenii se dedau a desanti diu'a Dominecei si deci se abatu dela cãlile moralitatii. Sciu vr'o câteva locuri, unde inca si térgulu de septemãna se tiene Dominec'a, acolo beseric'a e numai de lucsu, moralitatea — vórba desiérta; de abia in serbatori intimpini aici vr'o 3 mosnegi in bisericã, ceialalti preferu a fumã tóta diu'a prin vecini, séu in di'a de térgu a-si cascã gurele prin placia fara vre-unu scopu anumitu. Acésta ano-

*) Articolulu acest'a lu recomandam cu deosebire Cetitoriloru nostri, cu atãta mai virtosu, cã a esitu din condeiuulu unui demnitaru-bisericésu si tractéza despre unu reu imbatrinitu, ce róde arborele vietii nóstre bisericésu diu redacine.

malia inse se impare a fi netedita, candu luãmu la critica absentarea a insusi preutulu dela bisericã. — De te abati pe la vre-unu térgu de tiéra, fia acel'a macaru in diu'a de Domineca, mai la totu alu 3-lea pasu intimpini unu preutu, une ori inca si cu invetiatoriulu dupa elu, firesce cei mai multi cascandu-si gurele, cãci de térguitu nu térguiescu. — Dar tocmai se si térguiesca, — a casa cine a remasu la besericã? Au chiamarea preutiésca se cuprinde in aceea, ca se facemu térgovina, éra beseric'a se o privimu de unu lucru secundariu? —

La aceste întrebãri par' cã audu pre unii si pre altii respundendu cu lamentarea indatinata: cã suntemu seraci, cã preutulu trebue se-si caute de economia, déca vre se traiesca, din patrafiru nu ne potemu sustiené. — E bine! — eu sciu cã fia-cãre corporatiune séu omu, care are vre-o chiamare oficiosa in societatea omenésca, trebue se observe regulele disciplinarie ale chiamarei sale; asia d. es. cu privire la térgu — aici sunt comisarii pentru sustienerea ordinei si a liniscei, — notarii, cari facu pasporturi si altii; dar ostasiulu nu póte merge la térgu, pana nu si-ar fi implinitu mai nainte detorinti'a sa, nici judecatoriulu nu se departa dela més'a verde, pana nu pertractéza tóte causele cãte-i sunt puse la ordinea dilei, macar cã dóra si densulu ar avé cotóra in térgu; numai preutulu, elu trebue se alerge la totu térgulu din pregiurulu seu, nu cumva se tréca fara densulu, — altariulu e pentru densulu unu lucru secundariu; si óre nu traimu de dupa altariu? — Ei dloru! de n'ar fi altariulu, n'ar fi nici prescur'a, stol'a, pamentulu paróchialu; de poporulu nostru n'ar fi dedatu cu alipire catra preutu, si mai numai catra preutu, — nu ar fi clac'a si ajutóriele in vreme de lipsa; se ne lasamú de popia, si vomu vedé, cã nu vomu avé pofta a ambla pe la térguri.

Dar se presupunemu cã preutulu ar avé mare dauna in economia, de nu va fi chiar la inceputulu térgului. In asta privintia superioritatea neconditiunatu ar poté enuncia: cã preutulu cu negligerea chiamarei sale nu-i este iertatu a se indeparta dela parochia nici sub unu pretestu: — dar eu credu, cã preutii n'ar avé trebuintia a asteptá o asemenea decretare. Preutulu e omu cu familia, soci'a sa d. es. séu la casulu mai estremu — unu poporenu alu seu lu-póte suplini in térgu la timpu de lipsa; a presupune cã densulu in intrég'a parochia se nu aiba unu omu incrediutu — ar fi unu semnu fórté tristu; dupa sevarsirea cultului ddiescu apoi si densulu s'ar poté repedi pana in térgu. — Deci eu mi-ieu voia a svatui preutimei, a nu inteti prin absentarea dela chiamarea loru — o asemenea decretare din partea superioritatii. — Mai adaugu inca, cã preutulu i-stã fórté reu a pribegi fara lucru intre térguri, dar si insusi crestiniloru servesce acést'a de esemplu fórté reu.

In fine voiu se mai atingu un'a impregiurare. Prin multe locuri audimu pre preuti vaerandu-se pentru subsistintia, cã adeca sunt seraci si de aci trebue se faca totu

teliulu de speculatiuni omenóse-neomenóse. — Dela unu preutu demnu si betranu alu besericei nóstre am auditu odata urmatóriele cuvinte: preutii nostri n'ar trebui se pérda din vedere cà sunt clerulu unui poporu seracu si starea materiala a preutului trebuie se tiena proportiunea cu cea a poporului.

Óre ce dicu la acést'a cei ce provóca pre crestini a face sarindare scumpe? cari facu specula din cele sante? ce aru dice acei'a, cari pentru stola séu biru de 2—3 fl. facu poporeniloru sei — altcum sermani — spese procesuali de 20—30. fl.? Cátu e anulu de lungu, nu dà o invetiatura poporului, ba de multe ori elu ar avé lipsa de invetiatura, detorinti'a si-o implinesce numai din poft'a de argintu, si de se intempla cà omulu nu póte sè-i platésca la vreme, lu-improcesuéza prin advocatu, éra elu insusi se vaera cà din popia nu póte traí, dar de aceea, cà in vii'a Domnului lucra'ta ceva au ba? — nici odata nu-si aduce aminte.

S. Scriptura, ce e dreptu, indémna pre poporeni a dá biru preutului (adóu'a lege c. 18.) si indegetéza óre-si cumva (la I. Cor. c. 9.) ca crestinii sè sustiena pre preutu. Ei, dar celu-ce numai din sila séu de frica se duce la beserica, acolo tóte le ingramadesce peste olalta, bietulu cantoru nu joiesce a se uitá la densulu spre a se orientá cu tipiculu, si de abia iese — se si grabesce in tíerina, pentru cà elu *asta-di* are claca; — unii ca acestia apoi cólé tómn'a si-incarca carele de biru, si déca cutare-va crestinu nu póte sè i-lu dee, lu amenintia cu licitarea averii; — evangeli'a, gandesce, remana in scirea lui Ddieu; — sè se ferésca unii ca acesti'a nu cumva cineva se aplice asupr'a loru sentinti'a infricosiata a lui Cristosu la Luca c. 20 v. 46. —

Din abusu facia de chiamare si din nepasarea preutului urméza apoi si misicările confessionali, mai vertosú candu preutulu nu singuru, ci prin fiscalu ambla a-si incassá competintiele restante, mai pe urma apoi, numai ca se nu-si pérda pana, si elu singuru capeta voia a se face proseliticu. Asia e dloru! apásu cu tóta puterea cuventului, — de se intempla in cutareva comuna misicári anti-confesionali, vin'a este a preutului din locu, care prin portarea ori negliginti'a sa, oblu a provocatu proselitismulu.

Am scrisu aceste in o fóia bisericesca, ca se le póta ceti preutii; am voitu prin sirele aseste a desteptá bagarea de séna a preutiloru asupr'a chiamarei loru, ca se nu fimu de scandalu lumii, din contra sè atragemu iubirea crestineloru laici. Sirele aceste, se intielege, nu atingu preutimea peste totu, ci numai pre o parte.

Onorate Domnule Redactoru! Nu am voia a batjocóri clerulu, din contra — asiu vré sè-lu innaltiu in cátu l'asiu potè; On. DTa scii bine, cà eu insumi sum preutu. **) Dupa cuprinderea mea, „Lumina“ ar fi deodata si organu de comunicari instructive alu preutiloru, ***) — déca noi vomu totu ascunde smintele preutimei si vomu graí numai in psalmi si in laude despre ea, ar insemná a nu ne cunósce, séu a ni voi reulu; deci Te rogu cu deplina iubire fratiésca a publicá articulu acest'a in fói'a „Lumina“.

Gregoriu.

**) Si inca din numerulu acelora, carii au nu numai darulu preotiei, ci si tóte gandirile si faptele ce compunu fiinti'a preotiei, si fara de care—o spune mu fara reserva — preotulu a devenitu unu-ce de prisosu ma o sarcina grea-pentru poporulu crestinu; si Te rogamu a conlucrá si mai departe in directiunea acést'a: tramite din acestu oleu cátu de multu cà atunci Lumina va fi mai tare.

Red.

***) Cei mai multi nu o cetescu, pe langa tóte cà ca organu oficiale contine ordinatiunile mai nalte, ce se emitu prin Jurisdictiunea diecesana. Red.

(Reportu despre rezultatulu pertractariloru intreprinse si efectuite in caus'a despartirei ierarchice a comuneloru mestecate.)

Nr. 64.

Comis. deleg.

Ilustritatea Vóstra,

Prea-Santite Domnule Episcópe si Marit'a Delegatiune congresuala!

Amesuratu inaltei ordinatiuni din 28. Aprile a. c. — Nr. 172. deleg.

umilitu subscrisulu insocitu de asesorulu referinte consistorialu Petru Petrovicu am intreprinsu si efectuitu pertractarile dispuse in caus'a despartirei ierarchice a coreligionariloru romani si serbi din comunele mestecate si a nume:

1. In comun'a Tornea submanuata diecesei nóstre aradane s'a completatu actulu de impacatiune in 16 Maiu a. c. dupa cum se vede din aci sub A) alaturatulu protocolu cu acelu rezultat: cà biserica si scól'a au remasu in proprietatea si posesiunea credintiosiloru romani, carii se deobliga a desdauná pre coreligiunarii serbi cu o suma de 7000 fl. v. a. in cinci rate anuali. —

2. La Ciocóv'a, asisderea am incercatu completarea actului de impacatiune ce s'a fostu incheiatu in $\frac{1}{13}$ si $\frac{2}{14}$ Novembre 1872. dar' care fu dificultatu in urm'a protestelor date de catra credintiosii nostri romani; inse cum aréta protocolulu alaturatu sub B) si instruitu cu tóte anteactele: nou'a incercare n'a avutu nici unu resultat, deorece coreligionarii serbi persistau cu tóta resolutiunea la impacatiunea dejá incheiata, éra credintiosii romani sustienendu protestele nu voiéu se primésca stipulatiunile de mai nainte primite numai de catra o fractiune a barbatiloru de incredere. —

Astfelu escandu-se intre ambele parti neintielegeri: coreligionarii serbi indignati revocara si primul actu de impacatiune, si se indepartara refusendu a subscrí protocolulu, si asia despartirea ierarchica e de a se midiloci numai pe calea procesului, — conformu punctulu XVIII alu Invoielei carlovitiene.

3. La Cubinu, impacatiunea a succesu cu rezultatulu espusu in protocolulu de pertractare alaturatu sub C) din care se vede: cà coreligionarii serbi cu tóte cà pretinsera biserica si scól'a de eschisiva proprietate a loru, basendu-se pe argumintele insinuate la protocolu, — s'au deobligatu a dá romaniloru dreptu desdaunare din biserica si scóla, o suma rotunda de 7000 fl. v. a. escontentanda in patru rate anuali, pana la finea anului 1876. ca terminu adoptatu de catra credintiosii romani. —

Serbii au mai cedatu romaniloru un'a sesiune parochiala completa in natura; unu locu golu (intravilanu) pe care romanii se-si zidéscu biserica, scóla si casa parochiala; dar' si pana atunci, serbii au datu la dispositiunea romaniloru o casa de langa biserica, in carea romanii se-si arangeze scól'a si locuinti'a invetiatorului romanu; — apoi afara de acést'a serbii li-au datu romaniloru si din recuisitele si utensiliile bisericesci, mai multe obiecte pretióse. —

4. In comisiunea de la Iassenov'a nu s'a potutu ispraví nimica, din cauza cà dupa cum aréta protocolulu alaturatu sub D) serbii insociti si de cátiv'a romani agitati, intimpinara comisiunea cu proteste afirmandu: cà romanii nici candu n'au cerutu nici nu voescu a se despartí de catra Ierarchi'a serba; asemenea dechiaratiune au facut'o chiaru unii credintiosi romani, si asia nepotendu-se constată espres'a cererea a romaniloru in conformitate cu punctulu XIV alu Invoielei carlovitiene, comisiunea fu necessitata a sistá pertractarea fara resultat, cu atátu mai vertosu: càci coreligionarii serbi erau fórté iritati si infuriati, apoi desi din partea auctoritatii politice erá pregatita conscriptiunea familielor romane totusi comisiunea serba nu voiá ca sè se intrebe fiesce care romanu trecut de 20 ani déca voesce séu ba despartirea! —

Dupa ce inse comisiunile s'au indepartatu din comuna, mi s'a descoperitu de catra unii credintiosi romani: cumca preotii si alti matadori serbi din Iasenov'a au intimidatu pre romani cu felurite apucaturi si i-au amenintiatu: cà déca se voru infacisiá naintea comisiunei romane si voru cere despartirea, — voru fi atacati cu petri si alte terorizari, — care impregiurare pre multi romani i-au facutu de nu se presentara naintea comisiuniloru. —

5. In comun'a Naidasiu, — dupa cum aréta protocolulu alaturatu E) numerulu serbiloru fiindu numai 86, credintiosii nostri romani in numeru de 2086. sustienendu-si cererea de despartire, se desfacu de catra Ierarchi'a serbésca de pana acum'a si se incorporéza cu serbii la olalata la acea romana respective la Episcopi'a Caransebesiului, conformu dechiaratiunei loru protocolare. —

6. La Pojejen'a impacatiunea pe langa tóte staruintiele comisiunei n'a succesu, din cauza că, serbii — dupa cum aréta protocolulu alaturatu aicia sub F) pretinsera biseric'a de eschisiv'a proprietate a loru, ceea ce inse romanii de feliu nu recunoscuro, si asia luandu-se la protocolu dechiaratiunile si motivele ambeloru parti: despartirea credintiosiloru nostri romani de catra serbi numai pe calea procesului indegetatu in Invoiel'a carlovitiana. —

7. Cu privire la controversele dintre coreligionarii romani si serbi-greci din Orsiov'a, dupa cum aréta protocolulu alaturatu sub G) partea serbo-greca a fostu pretinsu la inceputu categoricu total'a despartire de catra Ierarchi'a romana respective desfacerea de la Episcopi'a Caransebesiului; inse nefiindu in stare a constata numerulu recerutu de 100 suflete, normatu in punctulu II alu Invoielei, au recesu de la cererea totalei despartiri si primindu concessiunile stipulate in actulu de invoiel'a (Ubereinfunft) alaturatu la protocolu, — s'a dechiaratu: a remane si mai departe la Ierarchi'a romana adeca in comuniune cu romanii incorporati diecesei Caransebesiului. —

8. In fine, la Mramoracu comisiunea serba, nici de cumu n'a voitu se mérga spre completarea actului de impacatiune dificultatu cu privire la pré lungulu terminu ce s'a defiptu pentru respunderea sumei de desdatnare, scusandu-se comisiunea serba: că spre acestu scopu nu e incredintiata de catra Delegatiunea congresuala serba si dechiarandu: că nici nu va merge la faci'a locului pana candu nu capeta inviatiunea necesaria; prin urmare actele mie incredintiata indresnescu sub H) a le reaclude spre ulterio'r'a dispusetiune.

9. Incātu apoi cu privire la comunele mestecate Eci'e'a, Saravol'a, Cianadulu-serbescu si St. Miklosiulu mare, pertractarea a fostu otarita si terminulu defiptu in decursulu acestei luni, inse comisiunea delegationala serba a aménat'o pe lun'a viitoria din caus'a grasarii morbului epidemicu de cholera, si asia despre efectuarea si rezultatulu pertractarii acesteia nu voiu intrelasá a face prescripsulu reportu la timpulu seu.

10. La Cianadulu-ungurescu completarea actului de impacatiune asiderea nu s'a potutu efectui din cauza că Escelenti'a Sa dlu Administratoru alu Patriarhatulu serbescu din Carlovietiu precum se aréta din harchi'a alaturata sub I) a protestatu in contr'a acestei dispusetiuni de completare referitoria la sesiunea parochiala, ce se afirma că prin preotulu romanu s'a instreinat'u spre daun'a bisericeii respective a credintiosiloru romani din susuamintit'a comuna. —

11. Cu ocasiunea acést'a mi iéu libertate conformu inaltei inviatiuni a Ilustritei si Preasantiei Vóstre de datulu Mehadi'a

17 Iuniu a. c. ^{Nr. 212} _{deleg.} umilitu a relationá: cumca in privinti'a pertractarii ordonate la Panciov'a m'am fostu folositu de ocasiune si agraindu la Cubinu pre membrii comisiunei serbe a nume pre dlu protopresviteru alu Bisericeii-albe Lazaru Stefanovites si pre dlu Dr. Svetislavu Kassapinovics ca se defigemu si pentru Panciov'a unu terminu acomodat; inse dlu Stefanovics mi disa că n'are nici o indrumare pentru Panciov'a si nu voesce a merge fara de inviatiune; éra dlu Dr. Kassapinovics adause: că pertractarea de despartire in Panciov'a nici că se póte incuviintiá de catra Delegatiunea congresuala serba, fiindu terminulu de insinua-re a cereriloru déjà de multu espiratu; — de unde se vede că din partea serbiloru se intentiunéza impedecarea despartirii de sub intrebare. —

Tienendu-mi deci de detorintia a face acést'a impregiurare cunoscuta: sub K) indresnescu umilitu a asterne si computulu speseloru de caletoria si a diurneloru competinte atátu membriloru comisiunei câtu si representantelului consistorialu de Caransebesiu cu rugare: ca Ilustritatea Vóstra se Ve indurati sumele cuitate in acestu computu gratiosu a le escontentá. —

Recomendatu gratiei si binecuventarii archiereseci pe langa surutarea santeloru manii, romanu

Aradu, 7/19 Augustu 1873.

Alu Ilustritei si Presantiei Vostre prúmilitu fiu credintiosu.

Andreiu Papp. m. p.
Protosincelu.

Estradatu prin: Petru Petroviciu

asesoru referinte consistorialu ca actuariu alu Delegatiunii congresuale romane.

Jadani, in 9. Aug. 1873.

Onorabilei Redactiuni „Lumina“.

Permite-mi o mica reflexiune ce am se facu la escrierea a oficiosa a concursuriloru pentru posturi de parochi, capelani, in-

vetiatori etc. Reflexiunea mea respective atinge numai unu terminu la subscrierea Dniloru protopresbiteri si inspeptori ce-lu punu sub cestiunatele concursu.

Nici de câtu nu convine, dupa parerea mea, cu spiritulu constitutiunei liberale a bisericeii nóstre subsemnarea la aceste acte oficiose: „cu invoierea mea“ N. N. protopresbiteru séu N. N. inspeptoru. Folosirea terminulu voia vrendu, nevrendu, ni revóca in memoria timpulu absolutistich alu bisericeii nóstre, candu adeca domnia massim'a: „sic volo, sic jubeo“ si escrierea concurseloru intr'adeveru depindea dela voia protopresbiterului, care voia bietiloru candidati la posturi trebuia se o sternésca cu multa truda in unii dni protopresbiteri — reu dispusi. Acumu, haru Dnulul a trecutu timpulu acelu vitregu; biseric'a nóstra e libera, se bucura de o constitutiune solida, ca nici un'a alta in statu; acumu asia credu dara, că escrierea concurseloru nu depinde dela voia nimerui, nici chiar a archiereului, cu atátu nu pucinu a protopresbiterului, séu a inspeptorelui — ci ele depindu dela — lege. Da, legea se invoesce, nu persón'a. Aceste dóue deci nu e iertatu a se identificá. Nici chiaru imperatorelui nu-i este iertatu a se identificá cu legea. Acést'a a facut'o numai unu cunoscutu rege alu Franciei care dicea: „L'etat-cest moi“ a decu: statulu sum eu, sub statu firesce intielegea legea. Abusuri ce e dreptu se comitu si acum, cum d. e. se póte ceti si in Nr. 35. alu „Luminei“ in corespondinti'a „de pe malulu crisiului rapede“ subsemnata de „Crisianulu“. Din acele sire, necombatute de nime, se póte vedea că „pe malulu crisiului rapede“ mai domnesce o leaca de voia protopopésca in acte oficiose, eredita din timpulu Zopfuriloru. Aceste abusuri inse, aduse la lumina, se voru evitá din dia, in dia si mai vertosu asia: déca acelea nici de unu fiu iubitoriu de maic'a sa biseric'a si natiune nu se vor trece cu vederea, ci se voru aretá la loculu competinte; ér venerabilele consistórie, la cari li se relatéda faptele arbitrari a acelor'a cari ar fi chiamati se sustiena ordinea si se propage moral'a, vor procede cu tóta rigórea facia cu comitiatorii abusuriloru „Asia se luminedie lumin'a vóstra inaintea ómeniloru, ca vediedu faptele vóstre cele bune, se prémareasca pe tatalu carele este in ceriuri“ Mat. 5. 16. —

„Statutululu organicu“ in art. II. § 23, punctulu alu cincilea, inca apriatu dice, că concursese se escriu in urm'a avutei contielegeri cu protopresbiterulu si respective cu directiunea scolaria; si nu se folosesce de terminulu voia, pentru că, unde legea dispune ceva: acolo esecutorele legei nu din voia sa, ci din liter'a legei pornesce, si-si implinesce agendele sale. Dreptu aceea dara, fórte nimeritu e terminulu care lu-folosescu unii domni protopresbiteri si inspeptori: „in contielegere“ séu „cu scirea mea.“

Asia mi-o interpretedi eu caus'a acést'a, cine si-o interpretéda altmintre, stee la facia de mésa, si-lu ascultamu bucuru, dupa massim'a: „Audiatur et altera pars“. —

Georgiu Morariu,
preotu.

O SUVENIRE TRISTA

Érn'a betrana si nghiatátóre
Din munti in campuri se coborá;
S'alu dilei rege, plinu de palóre,
Prin nori in ceruri se ascundeá.

Silvele tóte, pline de jale,
Fara de frundia, se lamentau;
Si peste codrii, campuri si vale
Umbrele mortii se respandau.

Mórtea in umbra 'i acoperise
Acést'a vale d'adanci plansori;
Si albu de néua din nordu venise
Crivetiulu aspru, plinu de fiori

In sinulu vremei, plinu de durere,
Ca 'ntr'unu sepulcru nghiatiatoru,
Dormiá pamentulu in grea tacere,
Atinsu d'alu mortii rece fioru.

Jale mai mare se respandise
D'alu ernoi mare si tristu oftatu
Pe bietu-mi sufletu, ce vestejise
Intr'alu dureroi bratiu nghiatiatu;

Cáci ciprulu jalnicu incununase
In primavéra pre An'a mea,

Si érn'a 'n sinu-i inmortentase
Cu alu seu crivetiú viéti'a sea.

„Érna 'nghiatiata si gârbovita,
„Ce stingi viéti'a p'acestu pamentu,
„A tómnai frundia trista, palita
„Spulbera 'n lume pre alu teu ventu;

„Ér nu o fîbre primaverósa,
„Ce 'mpodobesce campii frumosi,
„Candu primaver'a ride voiósa
„Pre munti, pre campuri, codrii frundiosi;

„Fiindu c'a ta frunte de nea si ghiatia
„Se 'mpodobésca nu va putea,
„Si numai frundi'a fara viéti'a
„Este, o érna, coron'a tea.“

„Telegrafulu.“

M. C.

Nr. 305—1873.

A n u n c i u.

Dejá este cunoscutu, că in Dev'a pre langa cursulu preparandialu de statu de trei ani cu limb'a de propunere maghiara, esista si cursulu paralelu cu limb'a de propunere romana; in-scrierele la acestu cursu in estu anu se vor incepe in 25 Septembrie si voru tiené pana in 30 Septembrie.

In cursulu primu preparandiale se suscepu toti acei teneri, cari sunt sanetosi si au implinitu alu 15 anu, si au absolvitu patru clase gimnasiale, reali séu civili cu succesu bunu; séu in lips'a acestoru atestate supunenduse esamenului de primire, in limb'a materna, computu, geografia si istoria, voru poté aretá atata cualificatiune, cáta se recere in amintitele scoli. —

Doritorii de a fi primiti in acésta preparandia au de a -si adresá rogarile lorú provediute cu testimoniú de botezu, medicalu, scolasticu si in casu candu nu ar' fi in stare a frecuentá fora ajutoriu si cu atestatu de paupertate, directiei preparandiale in Dev'a.

Dev'a in 13 Augustu 1873. Ioane Madzsar directore preparandiale.

Nr. 305—1873.

A n u n c i u.

Esamenale de cualificatiune de tómnai la preparandi'a de statu din Dev'a in estu anu se voru tiené incependu dela 1-a Octobru.

Pentru depunerea acestuia esemenu se potu insinú:

a) Toti acei candidati de invetiatori, cari dupa absolvirea cursului preparandiale de trei ani s'au ocupatu cu invetiamentulu practiculu celu pucinu unu anu séu celu multu duoi ani.

b) Aceia cari inainte de emanarea legei scolastice din 1868 au fostu déjà invetiatori.

c) Aceia cari spre statulu invetiatorialu s'au pregatitu pre cale privata.

Doritorii de a se supune acestui esamenu de cualificatiune, suntu provocati ca rogarile lorú in respectulu acésta provediute cu atestatu de botezu, cu testimoniú despre studiale absolvite, despre ocupatiunea pan' in presente si comportanti'a morale se si le adresedia Illustratiiei sale dlui inspectore scolasticu si consiliariu regiu Ludovicu Réthi in Dev'a, celu multu pana in 15 Septembrie 1873.

Dev'a in 13 Augustu 1873. Cu invoirea inspectorelui: Ioane Madzsar, direct. preparandiale.

V A R I E T A T I.

Hirotonire. Teodoru Vajda teologu absolutu din Usaseu in 12. Augustu a. c. s'a inaintatu la preotia si Ioanu Lucutia din Siebesiu la diaconia.

Din incidintele acésta constatamu cu bucuria, că Prea Santi'a sa de candu sosi dela scaldi, deja a patra óra a celebratu liturgia in biseric'a catedrala, ceea ce ni da sperantia că adi manelu vomu vodé in sanetate desevirsitu restaurata.

□ Definitiunea bisericéi dupa Origenu si st. Chrisostomu. Este o carabia, a carei proprietariu si oarmuitoriu e Isusu Cristoru, marinari Apostolii, succesorii Apostoliloru si toti Clericii si invetiatorii, caletori crestini ortodoci, Temeli'a corabiei este Cre-

dinti'a ortodoca, scândurele si grindile sunt dogmele credintei si traditiile, catargulu este crucea, ventrelele nedejdea, si dragostea: Marea este viéti'a acésta; suflarea cea lina si zefirulu sunt inspiratiunile si harurile Duhului sântu; venturile sunt diferitele ispite, ér' carm'a prin care se indrépta catra limanu este cartea santeloru Canóne.

× *Denumiri:* Ministrulu reg. ung. de culte si invetiamentu la liceulu din Aradu a denumitu de profesori ordinari pre Iuliu Kollmann, Iosifu Fertsek, Franciscu Póra, Carolu Malmossy, Emericu Pirchalla, Ignatiu Kövesdi, Guide Boros, Arthuru Petrogali, éra pre Colomanu Kallós de profesoru pentru desemnu.

□ *Bibliografia:* A esitu de sub tipariu „*Contr'a-critica la Critic'a d-lui J. M. Moldovanu (vechi'a Metropolia de N. Popéa.) de Nicolau Pope'a Archimandritu si Vicariu arhiepiscopescu. Sa-biuu, in tipografi'a archidieceana 1873.* Pretiulu 40 cr. v. a.

× *Betyár-ismu.* Diu'a aniversaria a Stului Stefanu, patronului tierii s'a serbatu in a. c. si in Aradu cu multe si curiose ceremonii; veselie in se s'a prefacutu in intristare la cei mai multi proprietari de case, cari nu au fostu destulu de prevediatori ca se se baricadeze pana la stresinele caseloru.

Dejá in 7/19 Augustu s'a pornitu conductulu invetiaceiloru (siegâtiloru) dela cas'a orasiului in fruntea bandei musicale a stângatoriloru; erau 10 — 15. inisi acesti petulanti, cari in vederea aldutelor organo policiale, de a lungu orasiului la cele mai multe case tóte ferestrelé le au spartu cu petri; de care calamitate nici resiedinti'a episcopésca n'au scapatu.

Post'a Redactiunei.

Dlul N. C. in Kezdi Martonos: Ai facutu fórte bine, de locu amu dispusu ca se capefi toti numerii de o data.

Dlul I. C. in C. La intrebaréa: cá ce are de facutu Sinodulu parochialu atunci, candu dupa publicarea concursului pentru preotu séu invetiatoriu nu se ivesce pe terminulu alegerii numai unu recurinte? Rospundemu, cá sinodulu, déca a facutu pregatirile conformu statutulu organicu, si déca unictulu recurinte corespunde conditiuneloru din concursu: trebue se-lu aléga.

Dlul I. A. in Ch. Dejá nu e de interesu, déra si altcum sustiene principiu: Nonum prematur in annum.

Comitetulu parochialu in Zeldisú: Cererea vi se implinesce, décátu spre orientare vi se face cunoscutu cá numai pe sem. I a. c. ati solvitu 3. fl. si déca Dvóstra poteti demústrá contrariulu binevoiti de timpúriu a incennoscintiá despre acésta pre Dlu protopopu si pre noi de a dreptulu spre acomodare.

C o n c u r s u.

2

Pentru definitiv'a implere a postulu invetiatorescu dela scól'a romana ort. or. conf. din comunitatea Zeldisú inspectore-tulu Jósasiului, de carele sunt legate urmatórele emoluminte: in numerariu 170 fl. v. a. in naturale, 8 cubule de grau, 8 de cucuruzu, 2 mesuri de fasole, 12° de lemne, apoi quartiru liberu cu gradina de legume. — Competitorii la acestu postu sunt avisati, recursele instruite in intielesulu statutulu organicu, si adresate concernentulu comitetu parochialu, a le subterne la oficiulu insp. scol. in Jósasielu pana la 8 septemvre a. c. in care di se va tiené si alegerea.

Zeldisú 4. Augustu 1873.

Comitetulu parochialu gr. or.

In contielegere cu mine: Ioane Munteanu, m. p. Insp. scol. cerc.

ad. Nr. 18273.

C o n c u r s u.

1

La archigimnasiulu (Lyceulu) din Aradu cu inceputulu anululu scolasticu 1873/4 e a se deplini catedr'a de limb'a si literatur'a romana.

Cu acestu postu—déca respectivulu va avé cualificatiunea de profesoru recérta, si astfelu póte contá la denumire sistematica,—e incopciatu unu salariu anualu de 1200. fl. si pentru cortelu 200. fl. ér' din contra la casu de substituire o competintia de 800. fl.

Dreptce sunt postiti toti aceia, cari ar dori a ocupá acestu postu, ca recursurile sale, instruite cu documinte autentice despre cualificatiunea profesoralá si cunoscenti'a de limba, — adresate ministeriulu reg. ung. de cultu si de invetiamentu, pana la 31. Augustu a. c. se le trimita la directorulu archigimnasiulu din Aradu Paulu Sváby.

Budapesta, 17. Augustu, 1873.

Ministeriulu reg. ung. de cultu si invetiamentu.